

נשים פסולות לכהונה כי הוא חלל שלכן רשאי לישא הגיורת אם נתגיירה כדין והיא שומרת תורה.

והנני ידידם ומקירם בלב ונפש,

משה פיינשטיין

סימן יג

בדבר בני אשה שנישאה אצל ראביי קאנסערוואטיבי, וגם בעלה לא הניחה שתעבר וכשהתעברה כפה אותה שתפיל, ונשאה לאחר בלא גט

י"א מרחשון תש"מ

לכבוד נכדי אהובי וחביבי נפשי הרה"ג מוה"ר מרדכי טענדלער שליט"א.

הנה בדבר בן ובת של אשה פלונית שנולדו לה מבעלה השני, ומקודם היתה נשואה לבעל אחר ערך חמש שנים במשך הזמן ברחה איזה פעמים ממנו מצד אכזריותו אבל היתה מתפייסת ולבסוף כשנתעברה ממנו ונדוע מזה הכה אותה וצויה לה שתלך לרופא ויעשה שתפיל הולד כי אינו רוצה בבנים והלכה בשביל זה ממנו לחלוטין ונסעה לאיזה מקום להשיג גירושין אזרחיים (דיווארס) מהמדינה, אך במשך זמן האחרון שהלכה מביתו נזדמן שמהממשלה לקחו בעלה לבית האסורים מאיזה תביעות מסים ובקשו בני משפחת בעלה שתשוב לביתו שעי"ז ירחמו ויוציאוהו לחפשי וחזרה לבית בעלה עד שהוציאוהו לחפשי שנמשך ערך ג' חדשים ותיכף שיצא מבית האסורים עזבה הבית וחזרה לעסוק בהשגת הגירושין האזרחיים ואחר משך ט' חדשים השיגה הגירושין האזרחיים, וגט פטורין לא נתן לה וניסת לשני בלא גט ונולדו לה בן ובת זה אשר המה נתקרבו לאמונה בהש"ת ובתורתו הקדושה והם שומרי תורה, וגם האם היא בעלת תשובה, שנשאלתי אם הם כשרין לקהל, ונחקרה האשה שהיא האם ואמרה שאילו היתה יודעת שאינו רוצה בבנים בשום אופן לעולם לא כפי שהיה אומר לה לדחותה כשהיה משמש דוקא במוך שהוא מחמת שהיא צעירה אלא שגם כשנזדמן שנתעברה יכריח אותה לעשות הפלה אף שהיה אסור לעשות אז בנוא יארק ואמר לה אז שאינו רוצה בבנים לעולם לא היתה ניסת לו בשום אופן שלכן סוברת שבטלין קידושין, ובשביל שלא תהיה בעילת זנות לומר שודאי גמרו להתקדש בכל אופן לא שייך משום שהם היו מעוזבי דת שלא חשכו לבעילת זנות כלל וההתונה שלהם בחופה וקידושין היה רק מצד רצון אביו ואמו של הבעל. ולבד מה שאמרה בעצמה שהכה אותה כדי

שתלך לרופא לעשות שתפיל הולד קראת את אחיו של הבעל ואמר גם כן שאחיו שהיה הבעל לא רצה בשום אופן להוליד בנים ואמר שהוא מחמת שבנערותו כשעדיין למד בבית הספר הוליד בן מנכרית והיה לו מזה צרות הרבה וגם לא הראה אהבה לילדי קרוביו שלכן ניכר שהאמת כמו שאמרה שלא רצה בשום אופן שתלד ולד.

א. ביאור דעת הפרסקים שבמוענת שבעלה אינו יכול להוליד אבל אינה טוענת דבעיא חוטרא לידה זכו וזכו שאין כופין להוציא

והנה זה פשוט שכל אשה רוצה להוליד בנים והוא הסרון גדול אצלה כשלא אפשר להיות לה בנים, ולבד שידוע זה לכל אדם הנה מפורש בקראי מאמהות הצדקניות וחנה איך שמסרו נפשן שילדו בנים, וכל הלמוד שאדם שאין לו בנים חשוב כמת יליף לה ריב"ל בנדרים דף ס"ד ע"ב מרחל שאמרה הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, ומה שלא כפינו את הבעל להוציא כשאין הבעל יכול להוליד בנים מטעם דאינה מצווה על פו"ר אא"כ אומרת שהיא צריכה לבן שיהיה לה חוטרא לידה ומרא לקבורה כדאיתא ביבמות דף ס"ה ע"ב ולא כפינו לו להוציאה כשתובעת שיגרשנה משום שהיא רוצה להוליד בן אף שאינה צריכה לו לכלום כרחל וחנה שלא הוצרכו לשום דבר לבן, מטעם שהוא מום גדול שכופין להאיש להוציא אשתו בגט, אולי הוא משום שהרבה נשים מתפייסות מצד טובת הבעל לה כמו שאמר אלקנה לחנה אשתו לפייסה בזה שהוא טוב לה מעשרה בנים ולא תוסיף לו צער גדול ולילך ממנו ויש לחוש שעיקר רצונה להתגרש הוא משום שנתנה עיניה באחר, אבל כשבאה מחמת טענה דבעיא חוטרא לידה ומרא לקבורה לא מצויה שתפייס אשה כזו. ועיין בתוס' יבמות שם ע"א ד"ה שבינו שמתרץ הא דהקשו על הא"ר אמי דהיא נאמנת כשאמרה דהבעל אינו ראוי להוליד משום דאיהי קיימא לה ביורה כחץ הוא לא קים ליה ממתני' דסוף נדרים דף צ' ע"ב למשנה אחרונה דאינה נאמנת מחשש דעיניה נתנה באחר בתירוצ' שני דבבאה מחמת טענה שהוא טענה מעליא לא רצו להפסידה ואוקמא אדין משנה ראשונה דלא חסו לעיניה נתנה באחר ובנדרים באינה באה מחמת טענה שלכן חששו לשמא עיניה נתנה באחר, ומ"מ למשנה ראשונה יוציא ויתן כתובה משום דשמא אין לה הנאת תשמיש כל כך כשאין יורה כחץ או בטוענת שרוצה שיהא לה זכר דמי שאין לו בנים חשוב כמת, הרי שכתבו בטעם ב' שמה שרוצה בבנים אף בלא שום צורך לה אלא משום דכל אשה רוצה שיהיה לה בן הוא טענה שיש לכופ' את הבעל שאינו ראוי להוליד שיתן גט וכתובה ורק למשנה אחרונה שהתחילו לחוש לשמא עיניה נתנה באחר לא חששו לטענתה זו שרוצה בבנים אלא לטענה דצריכה לבן שיהא לה חוטרא לידה ומרא לקבורה, ובשהתה עשר שנים יכופו גם

בשביל רצונה שיהיה לה בן וכן בודאי יכופו לטעם זה דתוס' בשביל רצונה בבנים אף שאינה צריכה לו, וטעם חלוקם אפשר שהוא מטעם חלוק זה שכתבת, דמצד הרצון לבנים שמצוי שהרבה נשים מתפייסות כשהבעל טוב לה, יש לחוש שמה שהיא אינה מתפייסת הוא מצד שנתנה עיניה באחר לכן אינה מתפייסת בבעלה ותובעת שיגרשנה, אבל כשצריכה לבן שהיא טענה יותר גדולה שלא מצוי שתתפייס אשה כזו לא רצו להפסידה בשביל חששא בעלמא ואוקמה אדין משנה ראשונה. וגם אפשר לפרש בחלוק התוס' דמצד שרוצה בבנים היינו מצריכין להמתין עד עשר שנים למשנה אחרונה שתוששין לעיניה נתנה באחר דכמו שלא תששו לקיום המצוה להבעל שיגרש קודם עשר שנים כמו כן לא תששו לרצונה לבנים שלכן כיון שיש לחוש לעיניה נתנה באחר לא האמינה לכופו לגרש קודם העשר שנים ורק לטענה שצריכה לבן לא רצו להפסידה ואוקמה בדין משנה ראשונה, והתפסד הוא משום דלמה שצריך לבן טוב יותר שיהיה יותר גדול שתלך בצעירותה שזה לא שייך לענין הרצון לבנים, וגם אפשר שיותר ראוי להתעבר כשהיא צעירה בסך איזו שנים שלכן מצד הצורך לא רצו להפסידה היותר ראויות ולענין הרצון לא עדיף מהחויב.

ב. ודאי שרוב נשים לא יתרצו לינשא לכתחילה לבעל עקר ובי"ש לבעל שאינו רוצה בבנים עכ"פ לתירוץ זה דתוס' היא מה שרוצה בבנים טענה לכופו אותו כשהוא עקר או בשהה עשר שנים שיתן גט וכתובה, אבל להטעם דאין לה הנאת תשמיש כל כך כשאין יורה אף לתירוץ זה אין כופין אותו לגרשה בשביל שרוצה בבנים אף בידוע שהוא עקר ממש, ובל"ק דתוס' הא מפורש דאף בעקר אין כופין אותו לגרש בשביל שרוצה בבנים אלא דוקא כשצריכה לבן וכן סובר הרא"ש וכן סברי התוס' והר"ן נדרים דף צ' ע"ב ד"ה השמים וכן נפסק בטור וש"ע סימן קנ"ד סעי' ו' שאין כופין לגרש אא"כ טענה שצריכה לה בן, שמוזה לכאורה הא משמע דאין זה קפידא כל כך לנשים ובתוס' יבמות שם כתבו דאין לומר דמתני' דנדרים אתיא בלא באה מחמת טענה דא"כ מאי נפקא לה מיניה ובמשנה ראשונה למה אמרו יוציא ויתן כתובה, אבל הא דדאי הוא חסרון גדול לכל הנשים כידוע וכמפורש בקראי דאשה שאין לה בנים חשובה כמתה ומוכרחין לומר דלהתגרש בשביל זה כשטוב לה אצלו והוא אנוס משום שא"א לו להוליד, לא מצוי כל כך שתצער לבעלה לילך כמנו כדכתבת, אבל להינשא לבעל עקר מתחלה הוא חסרון גדול ולא ירצו להנשא לו הנשים שראויות להוליד בנים, וכ"ש לבעל שראוי להוליד ואינו רוצה בבנים מצד איזה שגעונות ואכזריות וכדומה שדאי לא ירצו להנשא לו ואולי אף אתה בעולם מסתם נשי שתושבות שראויות לא ינשאו לו

לעולם והוא מום גדול מאד ולא שייך להסתפק בזה כלל, ולכן אף שנתרצתה לשמש במוך כדאמר לה שהוא מתמת שהיא צעירה שהוא רק על איזו שנים ודאי ברור לכל שלא היתה מתרצה להנשא לאיש כזה שאף כשנודמן שנתעברה הכה אותה שתלך אצל רופא לעשות הפלה וגם שאמר שאינו רוצה כלל בבנים ולכן הוא טעם גדול שיש ודאי להאמינה שאילו ידעה לא היתה ניסת לה, וכדחזינון שהלכה מאתו לבית אמה ולא חזרה אליו בשום אופן.

ובעצם מסתבר דאף שאמרינן במקדש על תנאי ובעל ד"ה צריכה גט כר' עולא בר אבא אמר עולא אר"א בכתובות דף ע"ד ע"א וכן הוא גם בסתם מומין, עיין בתוס' ריש יבמות דף ב' ע"ב ד"ה או, הוא רק בסתם אינשי ונשי שהן שומרי תורה שתוששין לאיסור דבעילת זנות, אבל באלו אינשי ונשי שאינם שומרי תורה וידוע לכל שאין תוששין לבעילת זנות אף בבעלו ואף ששהו כמה שנים ונתגלה אח"כ שהיו קידושי טעות מתבטלין הקידושין דאין שום טעם לומר דגמרו ובעלו לשם קידושין, ובפרט דאף בסתם אינשי ונשי שומרי תורה איכא ר' ישמעאל שסובר דנבטלו הקידושין בכתובות שם ובעוד מקומות ור' יהודה אמר שמואל סובר כוותיה, שלכן אף שלדינא מחמרינן שצריכה גט הוא דוקא בסתם אינשי ונשי שהם שומרי תורה ולא בידועין שאינם שומרי תורה, ועיין בכתובות שם דאמר ר' כהנא משמיה דעולא המקדש על תנאי ובעל צריכה הימנו גט זה היה מעשה ולא היה כח בחכמים להוציאה בלא גט, משמע מלשון זה שהיו כמה סברות לחכמים להתירה בלא גט כר"י אמר שמואל משום ר' ישמעאל אך מ"מ לא היה ברור לחכמים לעשות כן למעשה שהוא אף בשומרי תורה שלכן באינם שומרי תורה הוא כמעט ברור שגם למעשה יש להורות שיוצאה בלא גט במקדש על תנאי ובעל ובקידושי טעות עוד מכ"ש. וכ"ש שעובדא דידן הוא לענין הבן ובת שהם נעשו בעלי תשובה כראוי ושומרי תורה שהנידון הוא רק לענין ממזרות שיש לסמוך ע"ז שנבטלו קידושי הראשון בזה שדאי לא היתה מתרצית לינשא למי שאינו רוצה כלל בבנים ולא היתה א"א ואינם ממזרים ומותרין לבא בקהל.

ג. פיאור שיטות הרמב"ם ורש"י לענין פסול אפיקורסין ומזמרים לעדות

והנה לבד זה איכא ספק על עצם הקידושין שהיו אצל ראביי קאנסערוואטיווי שאף אם היה מהטובים שבהם שלא היה אוכל מאכלות אסורות ולא היה מחלל שבת בפרהסיא לבא לביהכ"נ שלו במכונת, מ"מ לבד שחזקת כשרות הא דאי לית לו וממילא פסול מספק, הא כיון שהוא תבר להראביי דקאנסערוואטיווי ששיטתם לבטל איזה מצות התורה גם דאורייתא ורוב איסורין

נתפרסם בה כגון שהוחזק תמיד ללבוש שעטנז או להקיף פאה, וא"כ אין מש"כ שהוחזק תמיד מזה שעושה אותו למומר אלא מה שנתפרסם שהוא המבטל מצוה זו, ומה שהוחזק תמיד לעבור עשה זה שיתפרסם שא"כ גם כשנתפרסם ע"י אופן אחר אף שלא ראינוהו הרבה פעמים שעבר ע"ז אם בהפעמים שראינוהו שעבר היה באופן שיהיה ניכר שמבזה מצוה זו הוי מומר אף בפעמים מוצטין כדכתבתי. ואיירי הרמב"ם בפ"ד מרוצח שלא הזכיר שעובר תמיד באופן שאף המעט הפעמים שראינוהו עובר היה ניכר שעושה זה כדי לבזות המצוה הוא בדין מומר שמורידין ולא מעלין, ומפורש כן בכ"מ בסוף דבריו שמפרש דסיפא הוא באינו עומד ברשעו תמיד ודוקא משום שהוא לתיאבון מצוה להצילו אבל אם להכעיס אע"פ שאינו תמיד ה"ה בכלל האפיקורס ומצוה להרגו, והוא משום דאיירי דבהפעמים שראינו שאכל הנבלות היה זה באופן שהיה ניכר לכל שהוא עושה לבזות המצוה ולבטלה וגילו שתי הלכות הרמב"ם שבהלכות תשובה ושהלכות רוצח זה על זה היינו דה שהזכיר בהלכות תשובה כגון שהוחזק תמיד הוא לא לדינא אלא שמוה נתפרסם שעושה שהוא לבזות המצוה וכאילו בטלה אצלו מצוה זו שזוהו העיקר לדינא, וזה שבהלכות רוצח איירי הלהכעיס שכתב דהוא באופן שיהא ניכר ונתפרסם שהוא מבזה ובטלה אצלו מצוה זו.

אבל יקשה לכאורה הא דבגיטין ריש דף מ"ז בעובדא דההוא גברא דובין נפשיה ללודאי שר' אמי רצה לפדותו משום דאיכא קטלא ולא שבקוהו רבנן משום דישאל מומר לנבלות וטריפות הוא משום דהוי זמנין היתרא ואיסורא קמיה ושביק היתרא ואכיל איסורא הרי גם להכעיס זה דלא היה ניכר שעושה זה להבזות המצוה ולבטלה, והיה נמי בדין מומר להכעיס, וצריך לומר בפשיטות דהוא רק לענין שלא מעלין דלפדות אותו מיד הלודאי שמכר עצמו להם לא שייך להחשיב זה למורידין אלא ללא מעלין דכל הצלה אף מאלו שיהרגו אותו בידיים הוא ענין העלאה מן הבור, היינו דאנן צריכין לעשות מעשה להצילו שאין אנו מחוייבין וגם אסורין להצילו, ורק כשצריך הישראל לעשות מעשה בעצמו להרגו הוא לא מורידין שאמרו, ולענין שלא מעלין הוא גם במומר להכעיס כזה שהוא גם בלהכעיס דענין הראשון שלא איכפת ליה כלל באיסורין, דהא אף במומר לתיאבון כשעומד ברשעו ושונה בו תמיד כגון רועי בהמה דקה שפקרו בגזל ואף רק בגזל זה אף שהוא משום חמדת הממון הא לא מעלין ומפורש ברמב"ם שם בסוף פ"ד מרוצח שהוא מחמת שעומד ברשעו ושונה בו תמיד דכשאינו עומד ברשעו תמיד מחוייבין גם להצילו וכדכתב הכ"מ שאע"פ שאלו ואלו עושין לתיאבון רישא עומד ברשעו תמיד וסיפא אינו עומד ברשעו תמיד, ואוכל נבלות להכעיס אף דענין הראשון דשביק

דרבנן שהם עניני כפירה הם פסולין לעדות אף שלא שמענו ממנו כלום, דהא כתב הרמב"ם בפ"א מעדות ה"ו האפיקורסין והמורדין לא הצריכו חכמים למנותם בכלל פסולי עדות שלא מנו אלא רשעי ישראל אבל אלו המורדין הכופרין פחותין הן מן העכו"ם שהעכו"ם לא מעלין ולא מורידין ואלו מורידין ולא מעלין, ולא הזכיר שצריכין עדים לפוסלו משום דגם להא דמורידין ולא מעלין נמי לא מציינו דצריך לעדים משום דאין זה דין ב"ד אלא דהוא תלוי בפרסום הדבר והחזקה לכל ופסלות עדותן הא תלוי במה שגרועין מן העכו"ם, שלכן גם לענין פסלות עדותן שרק זה הוא נוגע למעשה בזה"ז נמי תלוי בפרסום ובחזקה ואין לך פרסום וחזקה היותר גדול שהוא מחזיק בשיטת הקאנסערוואטיוון לכפור בהרבה דיני התורה ואולי גם לכפור בעיקר קבלת תורה בהר סיני כשהוא ראביי בבית כנסת שלהן, ואף אם עושה זה בשביל פרנסה נמי הוא בדין כופר שפסול לעדות, דלענין כפירה לא שייך לחלק בין כופר ממש ובין כופר בשביל שיש לו ריוח ושכר מזה, ואדרבה אם הוא בשביל פרנסה הא גרע לענין עדות דבמומר לתיאבון פסול לכו"ע ובמומר להכעיס הא לרבא אינו פסול.

ומה שקשה לכאורה לרבא בסנהדרין דף כ"ז ע"א דאוכל נבלות להכעיס מכשיר לעדות, הא כיון שהוא להכעיס הרי יש לפוסלו מדין מומר שגרע מעכו"ם, ומומר להכעיס אפילו לעבירה אחת הא הוא מומר לענין שאין לו חלק לעוה"ב כמפורש ברמב"ם פ"ג מתשובה ה"ט ובפ"ד מרוצח ה"י איתא כן גם לענין שמורידין ולא מעלין, והם שני הדברים שכתב שלא הצריכו למנותם בכלל פסולי עדות משום שפחותין הן מן העכו"ם וא"כ נהי שלא נפסל אוכל נבלות להכעיס לרבא מצד הקרא דאל תשת רשע משום דרשע דחמס בעינן יש לפוסלו מדין מומר להכעיס, שגרע מעכו"ם, שודאי גם רבא מודה בזה דהא טעם זה איכא גם לרבא דג"כ פוסל עכו"ם לעדות. גראה דשני עניני מומר להכעיס אחד שאף איכא קמיה איסורא והיתרא לא איכפת ליה מלאכול גם האיסורא, ואחד שאוכל האיסור בכונה כדי להכעיס ולעשות דוקא האיסור כדי שיהיה ניכר שמבזה מצוה זו, ומורידין ולא מעלין דאיתא בע"ז דף כו ע"ב הוא דוקא במומר להכעיס דענין השני שבזה יהיה פסול לעדות גם לרבא מפני שגרע מעכו"ם ורבא איירי במומר להכעיס כזה שלא איכפת לו גם באיסור שבזה מכשירו לעדות. ועיין ברמב"ם פ"ג מתשובה שם שכתב מומר לעבירה אחת זה שהחזיק עצמו לעשות אותה עבירה בודון והורגל ונתפרסם בה כגון שהוחזק תמיד ללבוש שעטנז או להקיף פאה ונמצא כאילו בטלה מצוה זו מן העולם אצלו ה"ז מומר לאותו דבר והוא שיעשה להכעיס, הרי נקט תנאי בחשיבות מומר להכעיס באיסור אחד שיהיה נתפרסם לעבריינין על איסור זה ומפרש איך נחשב

והאפיקורסים שאפשר איירי הרמב"ם בלא עשו שום מעשה איסור בפני עדים אלא ידוע שהם כופרים ממה שאומרים כן בדבריהם שאין מאמינים בהש"ת או באחד משאר עיקרי האמונה שלא מצינו ע"ז לאו אלא עשה וקרא דאנכי ה' אלקיך, אך על מה שאומר בפני רבים שהוא כופר נראה שעבר על הלאו דחלול השם דכתיב ולא תחללו את שם קדשי אבל הוא בלא מלקות שהרי כשעבר בדברים הוא לאו שאין בו מעשה, ולכן הוצרך להטעם דפחותין מעכו"ם, ובמזמרים נאמר שפוסל הרמב"ם לעדות אף מזמרים ללאוין שאין להם מלקות שאין לפוסלם מצד רשע דהא רק לעבר על עבירה שיש בה מלקות נקרא בתורה רשע כדאיתא ברמב"ם שם בה"ב, ונימא שמומר להכעיס אף בלאו שאין בו מלקות נמי סובר הרמב"ם דמורידין ולא מעלין, אף דלא מצינו זה ברמב"ם כשנקט דין זה שהוא בפ"ד מרוצח ה"י שכתב רק אפילו אכל נבלה או לבש שעטנז להכעיס שהם לאוין דחייבין עליהו מלקות ואדרבה משמע מזה קצת דמומר להכעיס על לאוין שאין בהם מלקות ליכא דין דמורידין ולא מעלין, וכן בפ"ג מתשובה לענין עוה"ב נמי הזכיר שעטנז והא הם לאוין שחייבין עליהו מלקות, אבל יותר מסתבר שאף שלא הוזכר רק לאוין דמלקות יהיה דין מומר להכעיס גם למומר לאיסורין שאין בהם מלקות, מכיון שאין זה מצד חומר האיסור אלא מצד בזוי המצוה שלענין זה מסתבר שאין לחלק וצ"ע לדינא, ואם נימא שאיכא בהו דין דמורידין איירי הרמב"ם במזמרים ללאו שאין בו מלקות, ובמזמרים איכא אולי חדוש מחמת שהוא רק דינא דגרמי אין זה רשע דחמס כדכתב הפ"ת סימן ל"ד ס"ק ל"א לתרץ דברי הפמ"א, אף שלא מסתבר כלל דמסתבר דלאו דחמס הוא באופן שפסול לשלם דהכונה הוא כל האיסורין שנאמרו בעניני ממון דאם נימא דוקא חמס הרי לא היה נפסל אלא על גזל וזה לא מסתבר דודאי מזיק בידים נמי נפסל לעדות שא"כ מזיק בגרמא נמי יש לפוסלו מאחר דהאיסור הוא מדאורייתא וכ"ש בגרמי שהוא גם חייב לשלם אבל עכ"פ חדוש איכא בזה וסובר הרמב"ם שפסולן הוא משום שפחותים מעכו"ם. וכל זה הוא לתרץ דברי הרמב"ם אבל רש"י יסבור שהם פסולין מעצם הדין שהן עבירות חמורות ביותר, וגם בעצם הם עבירות שיש להן עונש עוד יותר גדול ממלקות ואולי גם ממינת ב"ד דהרי הופקרו לכל אדם, והא אף זה דניתן להציל נחשב שהוא עונש חמור כמינתה אף שהוא רק על זמן הקצר דרדיפתו, עיין בסנהדרין דף ע"ד ע"א, כ"ש דזה שהוא מופקר לכל ימיו שיש להחשיבו כעונש חמור דמינתה שלכן יש לפוסלו כעובר איסור שיש עליו חיוב מלקות וחיוב מינתה, ולרבא אה"נ דיהיו כשרין לעדות לרש"י כשהן מומריין להכעיס.

עכ"פ באלו הראבייס דקאנסערוואטיוון שהיא כפירה בהרבה דיני התורה הם פסולין לעדות אף אם נימא שלא

היתרא ואכיל איסורא אף ששניהם לפניו אף שהוא רק מחמת שלא איכפת לו אף שלא היה תמיד הוא בדין זה דלא מעלין דהא נמי המצוה היא כמופקרת אצלו עוד יותר מעושה לתיאבון תמיד שלכן לא שבקוהו רבנן לפדותו. אבל לשון רש"י בגיטין שם משמע דגם במומר להכעיס זה דשביק היתרא ואכיל איסורא הוא גם בדין מורידין שהרי כתב על מה שר' אמי אמר להו לרבנן אימא לתיאבון הוא דקאכיל ולא הוי מין אלא מומר ובמינים הוא דאמרינן מורידים אבל לא מעלין אבל מומר אמרינן התם סמי מכאן מומר והשיבו דחזו לו גם כשהיה היתרא ואיסורא ושביק היתרא ואכיל איסור ופרש"י והוי אוכל נבלות להכעיס, שמשמע שקאי על מה שפירש תחלה דלכן הוא בדין מורידין ולא מעלין כמין, וגם בע"ז שם פ"י רש"י על הא דאמר ולישני ליה כאן במומר אוכל נבלות לתיאבון פרש"י כשאין להם בשר אבל אינו מופקר להיות איסור והיתר לפניו להניח היתר ולאכול איסור ואם עושין כן זה להכעיס וע"ז משיב הגמ' קסבר אוכל נבלות להכעיס מין הוא, הרי דסובר רש"י דגם הא דשביק היתרא ואכיל איסורא הוא בדין מורידין ולא מעלין דלא כדכתבהי להרמב"ם, ויקשה עליו לכאורה איך הכשיר רבא מומר אוכל נבלות להכעיס לעדות. וצריך לומר דרש"י פליג על הרמב"ם שהפסול דמוסרין ואפיקורסים ומומרים לעדות הוא משום שהן פחותים מן העכו"ם ואינו סובר כלל טעם זה דאף שהם פחותים לדין זה דמורידין אותם היו עדיפי לענין עדות דמה שעכו"ם פסולין לעדות אינו משום רשעותן דהא אף מקיימי שבע מצות שנתחייבו בני נח ואף חסידי אוה"ע פסולין לעדות ולא היו בכלל הכשר עדות כלל, וישראל הא בעצם כולן הם כשרין לעדות אך שנפסלו רשעים שנקראו בשם רשע דחמס ולכן לא שייך לפוסלן אלא כשהן בשם רשעים דלאביי בסנהדרין דף כ"ז ע"א הוא בעובר באיסורי ממון וגם באיסורים אחרים אם חייבין עליהן וכ"ש מינת ב"ד, ולרבא צריך דוקא רשע דחמס דהוא ביש לו הנאה במה שעבר עליהו כגון דעבר עליהו לתיאבון ולא כשעבר להכעיס שאף שהוא רשע יותר גדול כשר לעדות, שלכן לא סבר כלל ק"ו דברמב"ם מעכו"ם, וכ"ש לרש"י גיטין דף ט' ע"ב ד"ה כשרין שמכשיר נכרים לעדות בדיני ממון שגם העכו"ם איתנהו, וכן כתבו התוס' ביטמו בב"ק דף פ"ח ע"א ד"ה והא, שלא שייך כלל הק"ו דהרמב"ם דהא הפסול בסתם עכו"ם דלא ערכאות משום דמשקרי וישראל המומריין להכעיס אין לחוש להו למשקרי, דהא מטעם זה שאין חשודין למשקרי נאמנים לרבא כמפורש בגמ' שם.

אבל הפסול דמוסרין ואפיקורסין ומומרים הא הוא פשוט דהן עבירות היותר חמורות, ועל מומריין הא ודאי לא קשה כלום דהא הוא רשע על עבירה שיש בה מלקות דהא הלכה כאביי ואיפסק כן ברמב"ם פ"י מעדות ה"ג,

שהלכה ממנו תיכף כשנודעה שאינו רוצה להוליד בנים כלל כדבארתי, שלכן אף אם היה נוגע זה להאשה עצמה להתירה להנשא הייתי ירא מלהתירה מפני חומר א"א שהחמירו בה הרבה, אבל כיון שנוגע זה להבן והבת שהנידון הוא לענין לאו דממזרות דאדרבה התורה הקלה בהו הרבה וגם רבנן מצינו שהקלו הרבה פשוט וברור שיש להתירן לינשא לקהל.

וקנר אוהבך בלוג,

משה פיינשטיין

סימן יד

אם יש למנוע מלישא אשה שחוששין שהיא בת הנדה והיא צנועה ובעלת מדות טובות

כ"ז סיון תשל"ח

מע"כ נכדי היקר והחביב מאד הרה"ג מוהר"ד יעקב טענדלער שליט"א.

הנה אחיק הרה"ג מוה"ר מרדכי שליט"א אמר ששאלת מאחד שראה שידוך שהציעו לו בתולה צנועה ויקרה יראה את השי"ת ומדקדקת מאד בדיני התורה ובעלת מדות חשובות ואוהבת תורה ולומדיה, אבל הדייה אינם שומרי תורה שא"כ היא בת הנדה שבלשון הרמב"ם דפ"טו מא"ב כתב שהבן ממנה פגום ואינו ממזר, וכן הוא בש"ע אה"ע סימן ד' סעי' י"ג שכתבו כל רבותינו מפרשי הש"ע שאין הכוונה לדינא, שהיא כשרה אף לכהונה והביאו מד"מ ומזרש"ל ותשובת הרא"ש ותשובת רשב"א וזה פשוט וברור אבל הכוונה שהוא מקולקל ודאי להרחיק מהם, אם יש לו לחוש לזה בבתולה זו להמנע מלנושאה בשביל זה אף שהיא צנועה ויקרה ובמדות טובות כדלעיל.

הנכון לע"ד מה שהשבתי לאחיק הנ"ל דאף אם נימא שמבת הנדה ממש אף אם היא צנועה ויקרה ובעלת מדות טובות כאשה כשרה וחשובה, נמי היה צריך להתרחק משום דאולי יש לחוש שאף שהיא מתגברת על טבעה ומתנהגת כדאי מצד שהיא יראה את השי"ת מ"מ יש לחוש לבניה ובנותיה שלא יוכלו לעמוד נגד יצרם, וגם אולי כוונת פגום הוא מחמת שנולד בעבירה, מ"מ כשלא ידוע ודאי יש לנו לסמוך שאינה בת הנדה אלא אשה שנולדה בהיתר, דהא טבילת נדה אינה צריכה כוונה להטהר כמפורש בחולין דף ל"א ע"א בנדה שנאנסה וטבלה דר' יהודה אמר רב אמר טהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה מטעם דאר"נ בעלה חולין הוא וחולין לא בעי כוונה ואף שר' יוחנן פליג על רב ואמר שם אף לביתה לא טהורה ורב ור' יוחנן הא הלכה כר' יוחנן מ"מ הכא משמע שר"נ נמי סובר כרב דהביא ראיות ממתני'

עברו על איסורין לאוין דמלקות ומכיון שנוטלין שכר גדול הוא גם לתיאבון שאף לרש"י שלית לו הק"ו דהרמב"ם יפסלו גם לרבא.

ד. בהא דעיקר ספקות בעצם קדושי קאנסערוואטיזין אף אם היו שם עדים כשרים, מהמת שאין עושין כהלכה

וא"כ לא מבעיא כפי ששמענו עליו שהיה תמיד בעצמו עד אחד מעדי הקידושין שנמצא שהיו קדושין בפסולי ערות דאורייתא שאינו כלום, ואף שהיו גם שני עדים כשרים שנצטרפו עם הראב"י הרי נפסלו בצירופן להראב"י מדין נמצא קרוב או פסול, ואפשר שלא היו כלל אף עדים כשרים על החתונה שם כי על החתונה כזו שנעשה אצל רב קאנסערוואטיזין ובבית כנסת שלהם לא מצוי שיהיו שם עדים שומרי תורה, אך אף אם היו גם עדים כשרים הא איכא גווי דכולם נפסלו מטעם נמצא אחד מהם קא"פ כגון שהכשרים נצטרפו בשעת הקידושין דאף דלא נתכוונו להעיד כלל כדרך כל הנמצאים על החתונה שלא מתכוונים להיות עדים לראות הקידושין ולא לבא להעיד לפני ב"ד לעולם, כיון שאף כוונת העדים שראו להעיד ג"כ הוא רק להעיד כזה שיספרו לאינשי דרך ספורי חדשות ופטומי מילי שהיו על החתונה של פלוני ופלונית וזה אפשר יפסלו להרא"ש במכות דף ו ע"א אות י"א שהביא הח"מ סימן מ"ב סק"ו אף הכשרים מדין קא"פ אך להב"ש שם סק"ה למסקנתו להרא"ש לא נפסלו, אך מצד זה דבר רחוק שיפסלו מ"מ איכא ספק נוסף קצת גם מצד זה. וגם עצם מעשה הקידושין אפשר לא נעשה כהוגן כיון שאינו בקי בהלכות קידושין ואף אם בקי לא איכפת להראב"י כל כך שיעשו כדיון דהא עושין הרבה אינשי דברימי שבדו מעצמן שגם הכלה נותנת טבעת להחתן תחת ההופה בשעת קידושין ואומרת ג"כ איזה דבר שהרבה ראב"איים הכניסו זה בענין מעשה הקידושין ולא ניכר מי מקדש למי אם החתן את הכלה או הכלה את החתן, ואולי נראה שהוא רק מעשה שחוק דחלופי דנתינת מתנות לסימן בעלמא על שנעשו בחשיבות איש ואשהו ולא שהוא מעשה קנין אישות שהצריכה תורה שאולי לפי כוונה זו הוא כלא נעשו קידושי תורה ולא נתקדשה כלל והוא אצלי ספק גדול שלא מצאתי לזה ראיה עדיין. וכשנודמן לרב אחד באיזו חתונה שמכריחין אותו והוא אנוס בפרנסתו לעשות הקידושין דוקא באופן שהכלה תתן ג"כ טבעת להחתן צריך להודיע אותם וגם להעדים כי רק נתינת החתן להכלה הם קנין הקידושין, ונתינת הכלה להחתן לא שייך להקידושין כלל אלא הוא רק מתנה בעלמא ואמירתה תהא בלשון שהם דברי נתינה לאהבה ולחבה אחרי שכבר הוא בעלה.

עכ"פ הרי נתבאר כמה ספקות שיש בקידושי בעל הראשון בעצם אף בלא ענין טעות בהקידושין, ואף אם היו קידושין גמורים הם קידושי טעות בודאי לע"ד בזה